

๒. มลฺลจปฺปฎิปาทกา ตฺ มนุสฺสํกุเลน อฏฺฐงฺกุลเมว วฏฺฐติ ฯ เตนานา
เสนาสนกฺขนุชเก น ภิกฺขเว อุจฺจา มลฺลจปฺปฎิปาทกา ชาเรตพฺพา โย ชาเรยฺย
อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว อฏฺฐงฺกุลปรมฺมํ มลฺลจปฺปฎิปาทกนฺติ ฯ
ตพฺพณฺณนายถจ มนุสฺसानํ ปมาณงฺกุลเมว อฏฺฐงฺกุลนฺติ วุตฺตํ ฯ

อิติ สมจฺตรสฺสอาสนทิกโต อถถํ มลฺลจปฺปฎิ วิตฺถยาธิกมฺภุจิริตนโต
อิทธิจฺจปาทกํ อฏฺฐงฺกุลโต อิทธิจฺจปฺปฎิปาทโก มลฺลจ จ อุจฺจาสนนํ นาม ฯ
อุจฺจํ วา โหตุ อนุจฺจํ วา มลฺลจปฺปฎิ อกปฺปิยปฺปจฺจตฺถรณฺตถตํ ตํ มหาสนนํ
นาม ฯ ตทฺถยํ น วฏฺฐติ ฯ เตน ชุทฺทกปาจวณฺณนํ ตทฺถยมฺปิ สาทียโต น
เกนจิ ปรียาเยน วฏฺฐตีติ วุตฺตํ ฯ อกปฺปิยปฺปจฺจตฺถรณฺณหิ มลฺลจปฺปฎิจฺจตฺถรณฺ
น วฏฺฐติ นาลถํ ฯ เตน ฐมฺมิกสฺสตฺถวณฺณนํ ฉมายนฺ ปน โคณกาทิสนฺถตายนฺ
วฏฺฐตีติ วุตฺตํ ฯ ยสฺมา ปน อาชาเร ปฏิกิจฺจเต ตทาชาธา กิริยา ปฏิกิจฺจตา
ว โหติ ตสฺมา อุจฺจาสนนมหาสนนา อิจฺเจว วุตฺตํ ฯ อตฺถโต ปน ตทฺทปโกภกฺก
นิตฺชชานิปชฺชเนหิ วิรติ ทสฺสิตาติ ทฏฺฐพฺพาติ พุรหฺมชาลอุโปสถสฺสตฺถกฺกา ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มครเป็นไทย

๑. อรรถกถาวิกาลโกชนสิกขาบทว่า ในบทว่า กาลิ ทานประสงค์เอา กาลเป็นที่ฉันของภิกษุทั้งหลาย ฯ ก็ กาลนั้น โดยกำหนดอย่างต่ำสุด คือเวลาเที่ยง ฯ เพราะเหตุที่นั่นนั่นแล ในบทภาชนะแห่งสิกขาบทนั้น พระอุบาลีจึงกล่าว ว่า เมื่อเวลาเที่ยงล่วงไป จนถึงอรุณขึ้น เวลานั้น จัดเป็นวิกาล ฯ แม้เวลาเที่ยงตรง ก็ถึงการสงเคราะห์เข้าในกาล ฯ แต่ นับตั้งแต่เที่ยงตรงนั้นไป ภิกษุไม่สามารถ จะขบเคี้ยวหรือฉันได้ ฟังสามารถจะดื่มโดยทันทีได้ แต่ภิกษุผู้มีความรังเกียจ ไม่ควรทำ ฯ ฎีกาพรหมชาลสูตร จุฬหัตถิปโทปมสูตรและอุโบสถสูตร ว่า นับแต่อรุณขึ้นจนถึงเที่ยงวัน นี้ จัดเป็นเวลาฉันที่พระอริยเจ้าทั้งหลาย มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นสั่งสมอบรมมาแล้ว เวลาอื่นจากนั้นไป เป็นเวลาวิกาล ฯ

ฎีกาถามหาชั้นธกะว่า วัตถุ ที่ชื่อว่าโกชนะ เพราะอรรถว่าเป็นของอัน บุคคลพึงบริโภค ได้แก่ วัตถุที่เป็นยาวกาลิกทุกอย่างมีข้าวต้มและข้าวสวย เป็นต้น ฯ เหมือนอย่างว่า การบริโภคในเวลากลางคืนในคำว่า **รตฺตฺปรโต** นี้ ท่านกล่าวว่า **รตฺติ** เพราะลบบทหลังเสีย ฉันใด การกลืนกินโกชนะในคำว่า **วิกาลโกชนา** นี้ ท่านก็กล่าวว่า **โกชน** เพราะลบบทหลัง ฉันนั้น ฯ การบริโภค ในเวลาวิกาล ชื่อว่า **วิกาลโกชน** ฯ

อรรถกถากังขาวิตรณิ ว่า ในวิกาลโกชนสิกขาบทนี้ มีองค์ ๓ เหล่านี้ คือ ความที่เวลาเป็นวิกาล ๑ ความที่วัตถุเป็นยาวกาลิก ๑ การกลืนกิน ๑ ฯ อรรถกถาขุททกปาฐะว่า องค์ของวิกาลโกชนะ มี ๔ คือ เวลาวิกาล ๑ วัตถุเป็น ยาวกาลิก ๑ การกลืนกิน ๑ ความเป็นผู้มีใจคนบ้า ๑ ฯ การจำแนกองค์แม้แห่ง สิกขาบททั้งหลายที่เหลือ ก็พึงทราบโดยทำนองนี้ ฯ

ก็ องค์ว่า ความเป็นผู้มีใจคนบ้า นั้น ถูกต้อง ฯ สมจริงดังพระดำรัสที่ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้บ้า ฯ ส่วนองค์ที่ ๓ มีนัจจคิตะเป็นต้น ฟังตรวจดูโดยพิสดาร ในอรรถกถาขุททกปาฐะและ พรหมชาลสูตรเป็นต้น ฯ ในองค์ที่ ๓ มีนัจจคิตะเป็นต้นนี้ มีความย่อดังต่อไปนี้

อรรถกถาพรหมชาลสูตรและอรรถกถาอุโบสถสูตร ว่า ก็ การจัดหาด้วยตัวเองก็ดี การใช้ให้คนอื่นจัดหาก็ดี ซึ่งการละเล่นมีการพอรำเป็นต้น หรือการดูการละเล่นมีการพอรำเป็นต้นที่เขาจัดหามาแสดง ไม่เหมาะแก่ภิกษุ ไม่เหมาะแก่ภิกษุณีทั้งหลายเลย ฯ

อรรถกถาขุททกปาฐะว่า ก็ เมื่อเข้าไปด้วยมุ่งหมายจะดู แล้วคือนั่นแล ความละเมิดในสิกขาบทนี้ จึงมี ฯ แต่ เมื่อดูการละเล่นมีการพอรำเป็นต้น ซึ่งมาในโอกาสที่ตนยืน นั่ง และนอนก็ดี หรือกำลังเดินไป มองเห็นการละเล่น มีการพอรำเป็นต้นซึ่งมาสู่คลองจักษุเข้าก็ดี เป็นเพียงความเศร้าหมอง ไม่จัดเป็นการละเมิด ฯ

๒. ส่วน เจริงรองเท้าเดียว ๘ นิ้ว โดยนิวมุขุยนุชานัน จิงควร ฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสไว้ในเสนาสนะชั้นธกะว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้เจริญรองเท้าเดียวสูง ภิกษุใดใช้สอย ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ ฯ ภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตเจริญรองเท้าเดียว ๘ นิ้วเป็นอย่างยิ่ง ฯ ส่วน ในอรรถกถาเสนาสนะชั้นธกะนั้น ท่านกล่าวว่า ๘ นิ้ว คือ นิ้วขนาดของมนุษย์นั้นแล ฯ

เพราะเหตุนี้ เติงและตั้ง อื่นจากอาสันทิ(ม้านั่ง)สี่เหลี่ยมจัตุรัสเท่ากัน มีเท้าสูงเกินกว่าศอกเท่ากับอีกคืบหนึ่ง และเติงที่มีเจริญรองเท้าสูงเกินกว่า ๘ นิ้ว ชื่อว่า ที่นอนสูง ฯ เติงและตั้ง ที่ปูลาดด้วยเครื่องปูลาดอันเป็นอภัยปิยะ จะสูงก็ตาม ไม่สูงก็ตาม เติงและตั้งนั้น ชื่อว่า ที่นอนใหญ่ ฯ ที่นอนสูงและที่นอนใหญ่ทั้ง ๒ นั้น ไม่ควร ฯ เพราะเหตุนี้ ในอรรถกถาขุททกปาฐะ ท่านจึงกล่าวว่า ที่นอนสูงและที่นอนใหญ่ทั้ง ๒ นั้น ย่อมไม่ควร โดยปริยายไร ๆ แก่ภิกษุผู้ยินดี ฯ ก็ เครื่องปูลาดที่เป็นอภัยปิยะ ที่ปูลาดไว้บนเติงและตั้งนั้นแล ไม่ควร แต่อย่างอื่น จะไม่ควรถือว่ามีได้ ฯ เพราะเหตุนี้ ในอรรถกถาธัมมิกสูตร ท่านจึงกล่าวไว้ว่า การที่จะนอนบนพื้นแม้ที่ปูลาดด้วยพรมเป็นต้น ควรอยู่ ฯ

ฎีกาพรหมชาลสูตรและอุโบสถสูตรว่า ก็ เพราะเมื่อที่รองอันพระองค์ทรงห้ามแล้ว กิริยาที่ใช้สอยที่รองนั้น ก็เป็นอันทรงห้ามแล้วแท้ ฉะนั้น พระองค์

จึงตรัสว่า อัจฉาसनมหาสยนา ดังนี้ ฯ แต่(เมื่อว่า)โดยความ การงควั่นจาก
การนั่งการนอนอันเป็นการใช้สอยที่นอนสูง ที่นอนใหญ่นั้น พึงเห็นว่า
ทรงแสดงไว้แล้ว ฯ
